

คำอธิบาย

กฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท

หมวด 1

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

บทที่ 1

หลักเกณฑ์การตั้งห้างหุ้นส่วน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012 ได้บัญญัติไว้ว่า “อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปกลุ่มเข้ากันเพื่อกระทำการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งเป็นกำไรมีอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น”

จากบทบัญญัติมาตรา 1012 นี้ เป็นบทบัญญัติแรกของกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท ที่กล่าวถึงวิธีการจัดตั้งห้างหุ้นส่วน หรือการทำสัญญาตกลงเข้าเป็นหุ้นส่วนกันนั้น จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ของกฎหมายประการใดบ้าง ซึ่งเมื่อศึกษาจากตัวบทมาตรานี้แล้ว ก็จะได้หลักเกณฑ์ของกฎหมายประกอบรวมกันมี 4 ประการ ดังนี้ คือ

1. ต้องมีสัญญาระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. ต้องมีการเข้าทุนกัน
3. ต้องมีการกระทำการร่วมกัน
4. ต้องมีความประสงค์จะแบ่งเป็นกำไรมีอันจะพึงได้จากกิจการที่ทำนั้น

อธิบายหลักเกณฑ์ที่ 1 “ต้องมีสัญญาระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป”

สัญญาหุ้นส่วนหมายถึงอย่างไร?

การกระทำการค้าขายในรูปแบบห้างหุ้นส่วน กฎหมายได้กำหนดไว้อย่างชัดแจ้งว่าจะต้องมีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป (สำหรับบริษัทจะตั้งได้ต้องเริ่มตั้งแต่บุคคล 7 คนขึ้นไป) มาตกลงยินยอมพร้อมใจที่จะร่วมทุกข์ร่วมสุขทำการค้าขาย

ในรูปแบบตั้งห้างหุ้นส่วน หรือทำสัญญาเข้าเป็นหุ้นส่วนกัน สัญญาที่เกิดขึ้นด้วยเจตนาที่ตรงกันของทั้ง 2 ฝ่ายนี้ จะต้อง ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ของหลักกฎหมายสัญญาทั่วไปเป็น เบื้องต้นด้วย กล่าวคือ บุคคลทั้ง 2 ฝ่ายนี้ จะต้องเป็นผู้ที่มีความ สามารถในการกระทำการนิติกรรมตามกฎหมายคือ มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์แล้ว และเจตนาที่ทั้งสองฝ่ายแสดงออกมาต่อ กัน นั้น จะต้องเป็นเจตนาที่หวังให้มีผลผูกพันทางกฎหมายอย่าง สมบูรณ์ คือจะต้องเป็นเจตนาอันบริสุทธิ์ มิใช่แสดงออกมาโดย เพื่อเป็นเจตนาลวง เจตนาฉ้อฉล ชั่วชั้น ใจร้าย เจตนาอ่ามาร หรือ สำคัญผิดด้วยประการใด อีกทั้งวัตถุประสงค์ที่เข้าทำสัญญาตั้ง ห้างหุ้นส่วนนี้จะต้องเป็นการกระทำการค้าขายที่ไม่ผิดกฎหมาย หรือกิจการนั้นต้องไม่เกินพันธิสัยของวิญญาณเพียงการทำ หรือกิจการค้าขายนั้นต้องไม่เป็นการกระทำการที่ขัดต่อความสงบ เรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย

ฉะนั้นการจะจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือทำสัญญาเป็นหุ้น ส่วนกันนี้จะต้องนำหลักเกณฑ์ของกฎหมายสัญญามาปรับ ด้วย ดังกล่าวมาแล้ว

สัญญาจะต้องทำเป็นหนังสือหรือไม่?

การทำสัญญาเข้าเป็นหุ้นส่วนกันนี้ไม่มีตัวบทกฎหมาย มาตราใดที่กล่าวว่าสัญญาเข้าเป็นหุ้นส่วนจะต้องทำเป็นลาย-ลักษณ์อักษร คือทำเป็นหนังสือ ฉะนั้นเพียงแต่บุคคล 2 ฝ่าย ตกลงกันโดยปากเปล่า เป็นที่เข้าใจกันว่าตนเข้าเป็นหุ้นส่วน เพื่อกิจการค้าขายกัน ก็ต้องถือว่าทั้ง 2 ฝ่ายมีสัญญาเข้าเป็น หุ้นส่วนกันแล้ว มีผลผูกพันทางกฎหมายหุ้นส่วนต่อไปทันที แต่ถ้าทั้ง 2 ฝ่ายประสงค์จะทำสัญญากันเป็นลายลักษณ์อักษร ก็ยอมได้ กฎหมายไม่ได้ห้ามแต่ประการใด ถ้าจะพูดถึงผลดี ผลเสียในทางกฎหมายกันแล้ว การทำสัญญามีผลเสียในลายลักษณ์- อักษร ย่อมมีผลดีกว่า เพราะหนังสือที่ทำขึ้นมาแน่นย่อมเป็น หลักฐานที่น่าเชื่อถือมากกว่าพูดกันปากเปล่า เพราะทั้ง 2 ฝ่าย ได้ลงลายมือชื่อเป็นสำคัญในหนังสือนั้นย่อมแสดงชัดว่าเป็น

หุ้นส่วนกันจริง ๆ ส่วนสัญญาที่เกิดขึ้นโดยพูดจากันนั้นต้องหาพยานบุคคลหรือพยานิชการณ์แล้วล้อมมายืนยันว่าเป็นหุ้นส่วนกันซึ่งเป็นเรื่องวุ่นวาย หากกว่าการเขียนสัญญากันเป็นลายลักษณ์อักษร จะนั่นขอแนะนำว่าถ้าจะเข้าเป็นหุ้นส่วนทำกิจการค้าขายกับบุคคลใด ๆ จงทำกันเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นดีที่สุด ตัดปัญหาโต้เถียงกันในบังคับภายใต้

บุคคลหมายถึงใครบ้าง?

บุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. บุคคลธรรมดा
2. นิติบุคคล

บุคคลธรรมดា บุคคลธรรมดาที่จะทำนิติกรรมสัญญาเข้าเป็นหุ้นส่วน หรือจัดตั้งห้างหุ้นส่วนนั้นขอแบ่งออกเป็น 3 ประเภท

1. ผู้มีความสามารถตามกฎหมาย ผู้ที่มีความสามารถตามกฎหมาย หมายถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย คือมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ และเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ไม่มีข้อบกพร่องทางร่างกายแต่ประการใด ๆ บุคคลเหล่านี้สามารถทำสัญญาตกลงเข้าเป็นหุ้นส่วนได้เสมอ

2. ผู้ขาดความสามารถตามกฎหมาย ซึ่งทางกฎหมายได้แยกออกเป็น

ก. ผู้เยาว์ ผู้เยาว์คือผู้ที่มีอายุยังไม่บรรลุนิติภาวะ (คือ 20 ปีบริบูรณ์) ผู้เยาว์จะกระทำการใด ๆ จะต้องขอความยินยอมจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองเสียก่อน เว้นแต่กรณีบางอย่างที่เป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้เยาว์เอง หรือกิจการที่จะทำนั้นเพื่อสมควรแก่ฐานานุรูปของผู้เยาว์เอง อย่างนี้ผู้เยาว์ทำได้เลย ไม่ต้องขอความยินยอม การกระทำการค้าขายเป็นเรื่องซึ่งให้ใช้พิรบ ถ้าพลาดไปก็อาจเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินได้ จะนั่น กฎหมายจึงบัญญัติไว้ว่า ถ้าผู้เยาว์ต้องการจะทำการค้าขายจะต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดา

หรือผู้ปักครองเสียก่อน หรือถ้าในการนี้ที่ผู้เยาว์ไม่สามารถทำการด้วยตนเองได้ ผู้ใช้อำนาจปกครองอาจทำการดังกล่าวแทนในนามของผู้เยาว์ได้

ในทางปฏิบัติ นายทะเบียนจะไม่ยอมรับจดทะเบียนให้ถ้าผู้เยาว์มีอายุเพียง 2-3 ขวบ ถึงแม้จะมีหนังสือยินยอมจากบิดามารดาถ้าตาม เหตุผล เพราะอายุน้อยเกินไป และได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า ถ้าผู้เยาว์มีอายุ 12 ปีขึ้นไป ถึงจะรับจดทะเบียนให้ แต่ต้องมีหนังสือยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้ปักครองด้วย เพราะผู้เยาว์ที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์นี้อยู่ในสภาพที่อาจเริ่มหรือเห็นได้เห็นชอบในการค้าขายบ้างแล้ว

ข. ผู้ไร้ความสามารถ หมายถึงบุคคลวิกฤตที่ศาลได้สั่งให้เป็นผู้ไร้ความสามารถแล้ว บุคคลประเภทนี้ต้องให้ผู้อนุบาลเป็นผู้กระทำการแทนเท่านั้น

ค. ผู้เสมือนไร้ความสามารถ หมายถึงบุคคลที่บกพร่องในทางร่างกาย ไม่สามารถจะกระทำการได้ด้วยตนเองและศาลได้สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถแล้ว ก็ต้องให้ผู้พิทักษ์เป็นผู้กระทำการแทนเช่นกัน

3. หญิงมีสามีที่ถูกต้องตามกฎหมาย หมายถึงหญิงที่ได้ทำการจดทะเบียนสมรสกับชายนั้น ถ้าประสงค์จะทำการค้าโดยเข้าเป็นหุ้นส่วน หรือเป็นผู้ร่วมก่อการตั้งบริษัท มีบัญหาว่าจะต้องให้สามีให้ความยินยอมหรือไม่

ตามบัญญานี้ผู้เขียนมีความเห็นว่ากฎหมายครอบครัวได้บัญญัติถึงกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำการติดกรรมผูกพันสินสมรสโดยมิได้รับความยินยอมของอีกฝ่ายหนึ่ง ก็มีสิทธิร้องขอให้ศาลเพิกถอนนิติกรรมเหล่านั้นได้อยู่แล้ว มิใช่หน้าที่ของนายทะเบียนที่จะไปรับทราบว่า ทรัพย์สินที่หญิงมีสามีนำมาเข้าเป็นหุ้นส่วน หรือนำมาชำระค่าหุ้นนั้นเป็นสินส่วนตัว หรือสินสมรสของเข้า มีหน้าที่รับจดทะเบียนก็ดำเนินการไปตามหน้าที่เพราะการจดทะเบียนไม่ใช่นิติกรรม ฉะนั้น ตัวยเหตุผลตั้งกล่าวจึงเห็นว่าหญิงมีสามีจึงไม่ต้องได้รับความยินยอมจาก

สามีในการเข้าเป็นหุ้นส่วนหรือเป็นผู้เริ่มก่อการแต่อย่างใด
นิติบุคคล หมายถึง บุคคลตามกฎหมายที่กฎหมายสร้าง
ขึ้นมาให้มีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ตามกฎหมายได้คล้าย ๆ กับ
บุคคลธรรมด้า แต่ไม่เชื่อมกันทุกอย่าง เพราะนิติบุคคลนั้นไม่
มีชีวิตเวลาจะกระทำการใด จะต้องกระทำให้อยู่ภายในขอบ
เขตวัตถุประสงค์ของตนดังที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ หรือตรา
สารจัดตั้งเท่านั้น

ฉะนั้น นิติบุคคลอาจจะเข้าเป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นใน
กิจการห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทได้ ถ้าวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล
นั้นอนุญาตไว้โดยกำหนดไว้ในข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้ง
นั้น ๆ ถ้าวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้น ๆ ห้ามก็ทำไม่ได้
บุคคลที่เข้าทำสัญญาหุ้นส่วนกันนั้นจะต้องคำนึงถึงคุณสมบัติ
ของกันและกันหรือไม่?

ในการทำสัญญาเข้าเป็นหุ้นส่วนกันนั้นในบางกรณีคู่
สัญญาจะต้องรู้จักในคุณสมบัติของกันและกันเป็นอย่างดี เพื่อ
จะได้ร่วมหัวใจทายกันอย่างเต็มที่ในการบริหารงานห้างหุ้นส่วน

สำหรับห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัด
ความรับผิด หรือห้างหุ้นส่วนจำกัดเฉพาะผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัด
ความรับผิดนั้น คุณสมบัติของผู้เป็นหุ้นส่วนย่อมเป็นข้อสาระ
สำคัญอย่างยิ่ง เพราะเมื่อเราได้ศึกษาต่อไปจะเห็นได้ว่า ผู้เป็น
หุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดนั้นจะได้รับมอบความไว้
วางใจให้เป็นผู้จัดการบริหารงานของห้างหุ้นส่วน ซึ่งเป็น
หน้าที่อันสำคัญยิ่ง ฉะนั้น ถ้าการตกลงในการเข้าเป็นหุ้นส่วนได้
เป็นไปโดยมีความเข้าใจผิดในคุณสมบัติของผู้เป็นหุ้นส่วน
ประเภทไม่จำกัดความรับผิดแล้ว จะทำให้สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน
นั้นเป็นโมฆะได้ตามมาตรา 120 ดังต่อไปนี้ นายนแดงเป็น
คนร่ำรวย เข้าใจว่านายดำเป็นคนร่ำรวยเช่นกัน จึงชวนให้เข้า⁵
หุ้นทำสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน ซึ่งความจริงแล้วนายดำไม่มีเงิน
เลย ได้แต่วางท่าโก้ และไม่ยอมบอกความจริงให้นายแดงทราบ
เช่นนี้ นายแดงบอกลังสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนนี้ได้

นอกจากนั้นกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนนี้ยังได้บัญญัติให้เห็นได้ชัดว่า คุณสมบัติของบุคคลที่เข้าหุ้นส่วนกันนั้นมีสาระสำคัญในการทำสัญญาหุ้นส่วนกัน เช่น บัญญัติไว้ในมาตรา 1040 ว่า “ห้ามมิให้รักษาเอกสารบุคคลอื่นข้ามมาเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ โดยมิได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนด้วยกัน”

มาตรา 1041 ก็กล่าวไว้ว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งโอนส่วนกำไรของตนในห้างหุ้นส่วนหันหัวมายังก็ตี หรือแต่งส่วนก็ตี ให้แก่บุคคลภายนอกโดยมิได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนหันหัวอย่างอื่นไชร บุคคลภายนอกนั้นจะถูกยกเป็นข้าหุ้นส่วนด้วยนี้ก็หมายได้

มาตรา 1055 บัญญัติว่า ห้างหุ้นส่วนสามัญยอมเลิกกันเมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งตาย หรือล้มละลาย หรือตกเป็นผู้ไว้ความสามารถ

ธุน หมายถึงอะไร?

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้หลายมาตราเกี่ยวกับการลงทุนว่า “ไม่ว่าจะตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจะต้องมีการนำทุนมาลงทั้งสิ้น ดังเช่นมาตรา 1026 ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนสามัญว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องมีสิ่งเดียวกันที่ถือว่าเป็นทุนมาลงในห้างหุ้นส่วน สำหรับห้างหุ้นส่วนจำกัด ก็ได้พูดไว้ในมาตรา 1083 ว่า “ผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดต้องลงทุนด้วยเงิน และทรัพย์สินเท่านั้น ส่วนหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด ก็ให้อาบกบัญญัติเรื่องการลงทุนของผู้เป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนสามัญมาใช้ปรับ ซึ่งหมายความว่าต้องลงทุนได้ทั้ง 3 ประเภท

สำหรับบริษัทจำกัดก็ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1096 ว่า บริษัทนั้นต้องแบ่งทุนออกเป็นหุ้น แต่ละหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน และมาตรา 1100 ก็ได้กำหนดให้ผู้ร่วมหันหัวจ่ายจะต้องซื้อหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น นี้แสดงว่า ผู้ถือหุ้นในบริษัทจะต้องลงทุนซื้อหุ้นของ

บริษัทนั้นเสมอ

ทุนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา
1026 แบ่งออกได้ 3 ชนิดด้วยกันคือ

1. เงินสด
2. ทรัพย์สิน
3. แรงงาน

อธิบาย 1 เงินสดเป็นที่เข้าใจกันง่าย ซึ่งหมายถึงเงิน
ตราที่ใช้อยู่ในห้องคลадนั้นเองไม่ว่าจะเป็นของประเทศใดก็ได้

อธิบาย 2 ทรัพย์สินหมายถึง ทรัพย์สินตามประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแบ่งออกได้ตั้ง 8 ประเภทด้วยกัน
คือ อสังหาริมทรัพย์ สังหาริมทรัพย์ สังกมทรัพย์ อสังกมทรัพย์
ทรัพย์แบ่งได้ ทรัพย์แบ่งไม่ได้ โภคยทรัพย์ และทรัพย์นอก
พาณิชย์ ส่วนมากทรัพย์สินที่นำมาลงทุนจะได้แก่ อสังหาริม-
ทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์ เท่านั้น

อธิบาย 3 แรงงานหมายถึง กำลังกาย กำลังสมอง
กำลังความคิด ความชำนาญ ฝีมือ และประสบการณ์ในด้าน
ต่าง ๆ เป็นต้น

ปกติแล้วไม่ถือว่า แรงงานเป็นทุน เพราะไม่ใช่ทรัพย์สิน
แต่ที่กฎหมายให้อาเรงงานมาลงเป็นทุนได้โดยถือว่าเป็นทุน
สมมุติก็เพื่อที่จะนำมารักษาไว้ห้างหุ้นส่วนมีกำไร หรือขาดทุน
กันเท่านั้นจะเห็นได้จากเวลาเลิกกิจการห้างแล้ว แรงงานจะไม่
ได้คืนทุนอะไรเลย เพราะไม่มีตัวตนนั้นเอง

การนำทุนมาเข้าร่วมกันนี้ หมายความว่าบุคคลนั้นตั้ง^{ใจ}ที่จะเอาทุนมาร่วมมือลงมือกระทำการ ฉะนั้น เวลาทำ
สัญญาที่จะตกลงจัดตั้งห้างหุ้นส่วนกันมิได้นำเอาอะไรมาเลย
แต่สัญญาไว้ว่าจะเอาทุนลงมาในมือกระทำการเช่นนี้ ก็ถือ
ได้ว่าเป็นสัญญาเข้าหุ้นส่วนหรือบริษัทตามกฎหมายแล้ว

แต่ก็มีได้หมายความว่า ถ้าไตรเอาทุนมาลงด้วยในการ
กระทำการได้แล้ว ผู้ที่ลงทุนนั้นจะเป็นหุ้นส่วนด้วยเสมอไปก็
หมายได้ เพราะบางครั้งการให้ทุนมาลงในกิจการได้อาจจะเป็น

การให้ภูมิทรัพย์สินหรือมาเป็นลูกจ้างก็ได้ ฉะนั้น การที่จะดูว่า เอกอุทุนมาร่วมลงในการกระทำการใดจะต้องดูเจตนาของผู้ที่ลงทุนนั้นด้วยว่าต้องการจะเป็นอะไรเป็นสำคัญ ด้วยย่างเช่น นายเดงนั่งอยู่บ้านและฯ นายข้าวมานอกกว่าจะให้ทุนพรี ขอเอาชื่อไปใส่ในห้างหุ้นส่วนเพื่อการค้า ค้าขายได้กำไรจะแบ่งให้ดังนี้ นายเดงไม่ใช่หุ้นส่วน เพราะนายเดงไม่ได้ลงทุนอะไรจะอ้างว่าการให้ชื่อไปนั้นเป็นการลงทุนหาได้ไม่ เพราะกฎหมายได้กำหนดทุนไว้จำนวน 3 อย่าง คือ เงินสด ทรัพย์สินและแรงงาน เท่านั้น

การตีราคาทุน

การลงทุนทุกครั้งไม่ว่าจะลงทุนด้วยอะไร ผู้ลงทุนจะต้องตีราคาให้ทราบแน่อนว่าเป็นจำนวนเท่าใด มิฉะนั้นจะเกิดปัญหาขึ้นได้

สำหรับเงินนั้นเป็นที่ทราบกันอย่างแพร่แพร่รู้ราคา แน่อนอนแล้วเพียงแต่จะมีจำนวนมาก จำนวนน้อยเท่านั้น

แต่สำหรับทรัพย์สินและแรงงานเป็นสิ่งที่ไม่รู้ราคา แน่อน ฉะนั้น ผู้ลงทุนต้องคำนวนราคาให้แน่อนเสียก่อนที่จะลงทุน ถ้าไม่ได้ตีราคาไว้ กฎหมายให้สันนิษฐานว่ามีราคาเท่ากับเงินที่ลงทุนนั้น ซึ่งอาจจะเกิดความเสียหายได้ถ้าหากว่า ทรัพย์สินหรือแรงงานนั้นมีราคามากกว่าเงินที่ลงทุน

วิธีการตีราคาทุน

ด้วยย่างที่ 1 แดงลงเงิน 5000 บาท ดำเนิน 1 แปลง ตีราคา 8000 บาท ขาวลงแรงงาน ตีราคา 3000 บาท ดังนี้ ในห้างหุ้นส่วนนี้ทุกคนมีทุนคือ แดง 5 ส่วน ดำ 8 ส่วน และขาว 3 ส่วน

ด้วยย่างที่ 2 ถ้ามิได้ตีราคาทรัพย์สินและแรงงาน กล่าวคือ ดังด้วยย่างที่ 1 กฎหมายมาตรา 1027 "ได้สันนิษฐานไว้ว่า ทุนของทุกคนมีราคาเท่านั้น คือ แดง ดำ และขาว มีทุนเท่าๆ กัน"

สำหรับตัวอย่างที่ 2 นี้ ถ้าจำและข่าว สามารถพิสูจน์
หักล้างได้ว่า ที่ดินหรือแรงงานของตนมีราคามากกว่าเงินของ
แตง ก็ต้องก่อว่าทุนของคำและข้าวมีเท่ากับราคาก็พิสูจน์ได้
ใหม่นั้น

ตัวอย่างที่ 3 ถ้าตีราคาทรัพย์สินไว้ แต่ แรงงานไม่ได้ตี
ราคาไว้ กล่าวคือ จากตัวอย่างที่ 1 กฎหมายมาตรา 1028 ได้
บัญญัติไว้ว่า ให้คำนวณส่วนกำไรของผู้ที่เป็นหุ้นส่วนด้วยลงแรง
งานเช่นนั้นเสมอโดยส่วนถ้วนเฉลี่ยของผู้เป็นหุ้นส่วนที่ได้ลงเงิน
หรือลงทรัพย์สินเข้าหุ้นในการนั้น หมายความว่า เอาเงินของ
แตง 5000 บาทบวกรวมกับราคาก็ดินของคำ 8000 บาท และ
หารด้วย 2 จะเป็นทุนแรงงานของข้าวคือ 6500 บาท

มีปัญหาน่าคิดว่า ในกรณีที่แรงงานได้ตีราคาไว้แต่
ทรัพย์สินไม่ได้ตีราคา เราจะคิดทุนของผู้ลงทรัพย์สินอย่างไร
ดังเช่น ลงหุ้นด้วยเงิน 1,000 บาท คำลงหุ้นด้วยที่ดิน 1 แปลง
แต่ไม่ได้ตีราคาไว้ ขาวลงทุนด้วยแรงงานตีราคาไว้ 2,000
บาท ปัญหานี้ไม่มีตัวบทกฎหมายใดบัญญัติไว้ว่าจะให้คิดหาทุน
อย่างไร สำหรับผู้เขียนมีความเห็นว่าจะนำการคิดตาม
มาตรา 1028 หรืออีกทางหนึ่งให้ราคาทรัพย์สินกันในราคาก
ห้องตลาดในขณะที่เอามาลงหุ้นกันก็จะนำมาใช้ได้

มีปัญหาอีกประเด็นหนึ่ง คือในกรณีที่มีแต่เฉพาะทรัพย์
สินและแรงงานมาเป็นทุนโดยไม่ได้ตีราคา ไม่มีผู้ใดลงหุ้นเป็นตัว
เงินเลยดังนี้ จะคิดส่วนของทุนอย่างไร และจะคำนวณส่วนกำไร
อย่างไร ดังตัวอย่างเช่น ลงเป็นเจ้าของนาหลายร้อยไร่ เข้าหุ้น
ส่วนกับคำและข้าวทำนาด้วยกัน ลงลงหุ้นด้วยที่นาทั้งหมด
คำและข้าวลงทุนด้วยแรง คือเป็นผู้ที่ทำนาเหล่านั้น โดยมุ่งหวัง
ผลอันได้จากการขายข้าวมาแบ่งบันกัน ดังนี้ถ้ามีการตีราคาก็
นาและหุ้นแรงงานของแต่ละคนไว้ก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าไม่ได้ตี
ราคากันไว้เลย ก็ต้องอาศัยมาตรา 1027 มาบังคับแน่อน
คือกฎหมายสันนิษฐานไว้ว่า สิ่งที่นำมาลงทุนด้วยกันนั้นมีค่าเท่า
กันคือ ที่นาของแตง และแรงงานของคำและข้าวมีค่าเท่ากัน

และได้ส่วนแบ่งกำไรคนละส่วนท่า ๆ กัน แต่ Deng ก็อาจจะนำสีบ
พิสูจน์ได้ว่าที่นาของเขามีค่ามากกว่าแรงงานของดำและขาว
หลายเท่า y ทำได้

ความเกี่ยวพันระหว่างห้างหุ้นส่วนและผู้นำทรัพย์สิน มาลงทุน

การลงทุนด้วยเงินสด และแรงงานไม่มีปัญหาอะไร
มากนัก แต่ถ้าในการณ์นำทรัพย์สินมาลงทุนนั้นอาจมีปัญหาบาง
เพรเวกการนำทรัพย์สินมาลงทุนนั้น กฎหมายเปิดโอกาสให้นำ
มาลงทุนได้ 2 วิธีด้วยกัน กล่าวคือ วิธีที่ 1 นำทรัพย์สินมาให้
ห้างหุ้นส่วนใช้เป็นการลงทุน และวิธีที่ 2 นำทรัพย์สินมาให้
เป็นกรรมสิทธิ์ของห้างหุ้นส่วนโดยเป็นการลงทุน

ทั้ง 2 วิธีนี้ เวลาลงทุนจะต้องตีราคาให้แน่นอนว่า
จะให้ใช้เป็นการลงทุนหรือให้กรรมสิทธิ์ไปเลยเป็นการลงทุน
นั้น ราคาเท่าใด และกฎหมายให้นำทบัญญัติของเรื่องเช่า
ทรัพย์มาบังคับเฉพาะในเรื่องส่งมอบซ้อมแซม ความรับผิดเพื่อ
ชำรุดบกพร่อง ความรับผิดเพื่อการอนสิทธิ์ และข้อยกเว้น
ความรับผิด (มาตรา 1029) ในกรณีที่ลงทุนด้วยการให้ใช้
ทรัพย์สิน และให้นำทบัญญัติของเรื่องซื้อขายมาบังคับใน
เรื่องดังกล่าว เช่นกัน ในกรณีที่ลงทุนด้วยการให้ทรัพย์สินเป็น
กรรมสิทธิ์ของห้างหุ้นส่วน

ตัวอย่าง เอาทรัพย์สินมาให้ใช้ แดงเอารถบรรทุก
มาลงทุนในห้างหุ้นส่วนโดยการให้ใช้ ตีราคลงทุน 1 แสนบาท
แดงต้องมีหน้าที่ส่งมอบทรัพย์สินรถบรรทุกคันนั้น ในสภาพที่
ซ้อมแซมดีแล้ว เบրคต้องดี เป็นต้น ฯลฯ

ตัวอย่าง เอาทรัพย์สินมาให้เป็นกรรมสิทธิ์ ก็เช่นเดียวกับตัวอย่างข้างต้น โดยรถบรรทุกคันนั้นต้องมีสภาพดีทุกอย่าง
สามารถนำไปใช้ในงานของห้างหุ้นส่วนได้เลย

จากตัวอย่างทั้ง 2 ประการนี้ กฎหมายยังให้มีข้อยากว่าน
ว่า ถ้าแดง กับผู้เป็นหุ้นส่วนตกลงกันว่า การส่งมอบทรัพย์สิน
ไม่จำเป็นต้องซ้อมแซม ก็ทำได้เช่นกัน

ข้อควรสังเกต การนำบทบัญญัติลักษณะเช่าทรัพย์และลักษณะซื้อขายมานั้นดับได้เพียงเฉพาะบทบัญญัติในเรื่องที่กฎหมายระบุไว้ในมาตรา 1029 และมาตรา 1030 คือเฉพาะเรื่องสั่งมอบและซื้อมัน เช่น ความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่อง ความรับผิดเพื่อการอนสิทธิและข้อยกเว้นความรับผิดเท่านั้น จะนำเอาบทบัญญัติอื่น ๆ ของลักษณะเช่าทรัพย์และซื้อขายมาใช้สำหรับหันส่วนไม่ได้

อธิบายหลักเกณฑ์ข้อที่ 3 ต้องมีการกระทำการร่วมกัน

หลักเกณฑ์ที่ 3 นี้ สามารถแยกออกได้เป็น 2 ประเด็น
ประเด็นที่ 1 ต้องมีการกระทำการร่วมกัน
ประเด็นที่ 2 ต้องมีการร่วมกันในส่วนได้ส่วนเสีย

การกระทำการเป็นอย่างไร?

กิจการของห้างหุ้นส่วนย่อมแยกออกได้เป็นเรื่องการจัดการกับการดูแลการครอบงำการจัดการ

การจัดการ คือการจัดการบริหารห้างหุ้นส่วนให้ก้าวหน้าและให้ถูกต้องกับวัตถุประสงค์ที่ได้จัดตั้งขึ้น สำหรับห้างหุ้นส่วนสามัญ ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนเป็นผู้จัดการงานของห้างได้แต่ถ้าหากมีข้อตกลงเป็นอย่างอื่นห้ามเข้าจัดการก็จะเข้าไปจัดการไม่ได้ สำหรับห้างหุ้นส่วนจำกัดผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นเป็นผู้จัดการได้ เพราะมีฐานะสมมูล เช่นเดียวกับผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ

ส่วนผู้เป็นหุ้นส่วนที่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือผู้เป็นผู้ถือหุ้นธรรมดาย่อมเป็นบริษัทจำกัด เหล่านี้ไม่มีสิทธิที่จะเข้าไปจัดการบริหารห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัดได้ เพราะกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ว่า “ผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดจำกัดความรับผิดไม่มีสิทธิเข้าจัดการงานของห้างหุ้นส่วนจำกัด และผู้ถือหุ้นในบริษัทส่วนมากก็ไม่ได้เป็นผู้จัดการบริษัท เพราะการจัดการบริษัทนั้นมีคณะกรรมการเป็นผู้จัดการ”

แต่ในการจัดการห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนี้ บางทีห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นไม่มีคนฝึกอบรมในการบริหารงาน ก็อาจจะจ้างบุคคลภายนอกที่มีได้มีส่วนได้เสียกับห้างหรือบริษัท มาเป็นผู้บริหารงานก็ได้ และถึงแม้จะมีการตกลงว่าให้มีส่วนได้รับเงินปันผลเท่ากับผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่ง หรือผู้ถือหุ้นคนหนึ่ง ๆ ก็ตาม ก็ไม่ได้ หมายความว่า ผู้บริหารงานนั้นจะเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นของห้างหรือบริษัทนั้นด้วย

การคูณและการครอบคลุมการจัดการ ก็คือการควบคุมการดำเนินงานของหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนหรือของกรรมการบริษัทอีกด้วย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ที่มีได้เข้ามาเป็นผู้จัดการมีโอกาสทราบความเป็นไปของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ตนมีหุ้นอยู่

ผู้ที่จะเข้ามาคูณและการครอบคลุมการจัดการของหุ้นส่วนผู้จัดการหรือกรรมการบริษัทนี้ถ้าเป็นหุ้นส่วนจำกัดก็ได้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนที่จำกัดความรับผิด ส่วนถ้าเป็นบริษัทจำกัดก็ได้แก่ผู้ถือหุ้นธรรมดานั้นเอง

ข้อสังเกต

การลงทุน การมีส่วนได้เสีย และการดำเนินกิจการร่วมกันนี้เป็นหลักเกณฑ์สำคัญของการเป็นหุ้นส่วนจะต้องประกอบกันอยู่เสมอ ถ้าขาดองค์โดยองค์หนึ่งไปก็ไม่ถือว่าเป็นหุ้นส่วนดังเช่นตัวอย่าง

นายแดงเป็นเจ้าของวิกิลิก ได้ตกลงซื้อยอกเงินส่วนหนึ่งให้นายขาวไปจัดหาลีกมาเล่นในโรงละครของตน โดยมีข้อสัญญาภัยว่า เก็บเงินได้เท่าใดจะแบ่งกันคนละครึ่ง แต่การดำเนินการจัดการห้าง略有อยู่ในมือนายขาวคนเดียวทั้งสิ้น เช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นสัญญาเข้าหุ้นส่วน

การร่วมกันในส่วนได้ส่วนเสียเป็นอย่างไร?

หมายความว่า เมื่อทุกคนตกลงเข้าเป็นหุ้นส่วนกันแล้ว ก็ยอมกีดกั้นความรับผิดชอบขึ้น ความรับผิดก็หมายถึงจะต้องรับผิดในหนึ่งในหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนต่อเจ้าหนี้ของห้างร่วมกัน ถ้าเป็น

ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนก็จะต้องรับผิดในฐานะลูกหนี้ร่วมกันต่อเจ้าหนี้ของห้าง แต่ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจะจดทะเบียนก็ต้องรับผิดในฐานะเป็นผู้ค้ำประกันห้างนิติบุคคลนั้นต่อเจ้าหนี้ของห้าง

สำหรับความรับผิดชอบนั้นก็หมายถึง ถ้าห้างหุ้นส่วนมีกำไรจากการดำเนินกิจการหุ้นส่วนทุกคนก็มีสิทธิได้รับส่วนแบ่งด้วย ถึงแม้ว่าหุ้นส่วนบางคนจะอยู่เมือง ๆ ไม่ได้เป็นคู่สัญญา กับบุคคลภายนอกก็ตาม ถ้าห้างได้กำไรก็มีสิทธิขอแบ่งส่วนกำไรได้ ดังเช่นที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 1048

ข้อสังเกต ห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น ไม่ว่าห้างจะจดทะเบียน เป็นนิติบุคคลหรือไม่ก็ตาม ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดต่อเจ้าหนี้ของห้างแบบไม่จำกัดความรับผิดทั้งสิ้น

อธิบายหลักเกณฑ์ข้อที่ 4 ต้องมีความประسنค์จะแบ่งปันกำไรอันพึงได้แก่กิจการนั้น

หลักเกณฑ์ข้อที่ 4 นี้ เป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะเป็นหลักนิจฉัยว่า สัญญานั้นเป็นสัญญาหุ้นส่วนกันหรือไม่ กล่าวคือ บุคคลทุกคนที่มาลงทุนร่วมกันเป็นหุ้นส่วนจะต้องแสดงเจตนาให้ชัดเจนว่าหวังที่จะได้กำไรจากการค้าขายที่ลงทุนโดยจะได้ตามอัตราส่วนที่ตนลงทุน ส่วนการห่วงขาดทุนนั้นไม่ต้องแสดงออกมาก็ย่อมเป็นที่เข้าใจกันว่า ถ้าเกิดกิจการขาดทุนทุกคนก็ยินดีร่วมกันใช้หนี้จันหมดสิ้น

การเข้าหุ้นกันโดยมิได้มีความประسنค์จะแบ่งปันกำไรกันนั้นก็อาจมีผลตามกฎหมาย เช่น การก่อตั้งสมาคม หรือมูลนิธิ หรือการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์รวมในทรัพย์สินก็เป็นได้

ปัญหา ตามมาตรา 1012 ถ้าคู่สัญญาทุกฝ่ายจะแบ่งปันกำไรอันเกิดเต่กิจการที่ทำแต่อย่างเดียว และไม่ยอมขาดทุนด้วยดังนี้ จะเป็นห้างหุ้นส่วนบริษัทหรือไม่

ตอบ ถ้าทุกคนทำสัญญากันไม่ยอมขาดทุนร่วมด้วยแล้ว ก็ถือไม่ได้ว่าเป็นการร่วมทุนเมื่อไม่มีการยอมขาดทุนเลย และระบุชัดแจ้งในสัญญาแล้ว ก็ต้องถือว่าไม่เป็นสัญญาเข้าหุ้นส่วน

กัน ต้องบังคับตามสัญญาทั่วไป หรือแล้วแต่สัญญานั้นจะเข้า
สัญญาประเภทใดในเอกสารสัญญาโดยเฉพาะ

ปัญหา ถ้าจะสัญญากันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายว่า
ถ้าขาดทุน ผู้ถือหุ้นคนใดคนหนึ่งจะไม่ต้องขาดทุนด้วย ดังนี้
สัญญาที่เข้าหุ้นส่วนกันไว้นั้นเข้าในลักษณะมาตรา 1012 หรือไม่

ตอบ มีความเห็นของนักกฎหมายอยู่ 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่ง
อ้างว่า ถ้าไม่ร่วมหัวใจท้ายด้วยกันแล้ว ไม่เป็นสัญญาเข้าหุ้น
ส่วน อีกฝ่ายหนึ่งอ้างมาตรา 1012 ว่า ไม่ได้บัญญัติไว้ชัดแจ้งที่
ให้เห็นว่าประسังค์แบ่งกำไรแล้วจะต้องร่วมแบ่งกันขาดทุน และ
มาตรา 1025 นั้นมีคัยถึงผลของการเข้าหุ้นส่วนต่างหากว่าจะ
ต้องยอมรับผิดไม่จำกัดจำนวนเงินทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนนั้น
ต่อบุคคลภายนอกเมื่อหุ้นส่วนมีทรัพย์อยู่ต้องถูกบังคับเอาทรัพย์
ส่วนตัวใช้หนี้ของห้างจنمดแล้ว เขาก็มีสิทธิที่จะบังคับเอา
ทรัพย์จากหุ้นส่วนคนอื่น ๆ จนครบจำนวนตามที่เข้าสัญญาไว้

สำหรับความเห็นของผู้เชี่ยว เห็นด้วยกับความเห็นฝ่าย
หลัง คือคู่กรณีสามารถทำสัญญาตกลงว่าจะไม่ยอมขาดทุนด้วย
กันได้

บทที่ 2

ประเภทของห้างหุ้นส่วนจำกัด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1013 ได้
แบ่งห้างหุ้นส่วนบริษัทไว้ 3 ประเภท คือ

1. ห้างหุ้นส่วนสามัญ
2. ห้างหุ้นส่วนจำกัด
3. บริษัทจำกัด

ห้าง 3 ประเภทนี้มีความแตกต่างกันดังหัวข้อต่อไปนี้

1. สภาพและวิธีการจัดตั้ง

สภาพ ปกติแล้วห้างหุ้นส่วนสามัญไม่มีสภาพเป็นนิติบุคคลเว้นแต่จะไปจดทะเบียนเสียก่อน จึงจะเป็นนิติบุคคล ดังที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1015 ว่า “ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนแล้วท่านจัดว่าเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นห้างหุ้นส่วนจำกัดรวมเข้ากันเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น” และมาตรา 1064 ได้บัญญัติถึงการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนสามัญอีกด้วยว่า จะจดทะเบียนก็ได้ หรือไม่จดก็ได้ กฎหมายให้สิทธิเลือกเอา ถ้าจะจดก็ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามมาตรา 1064 ต่อไป

สำหรับห้างหุ้นส่วนจำกัดและบริษัทจำกัดนั้น ต้องมีสภาพเป็นนิติบุคคลเสมอ เพราะกฎหมายได้บัญญัติบังคับไว้ว่าจะต้องจดทะเบียน ถ้าไม่จดทะเบียนก็ไม่เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือบริษัทจำกัด ตามประมวลแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 นี้

สำหรับวิธีการจัดตั้งนั้น ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ละคนที่จะเข้าร่วมแสวงหากำไรในการที่จะดำเนินงานร่วมกันแล้วก็มีผลบังคับใช้ได้ทันที ไม่ต้องไปจดทะเบียนกันที่ไหนอีกแล้ว ห้างหุ้นส่วนสามัญเกิดขึ้นแล้วอย่างสมบูรณ์ตามกฎหมาย

แต่ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนได้ตกลงที่จะเข้าร่วมดำเนินงานเพื่อแสวงหากำไรมาแบ่งกันแล้ว ยังจะ

ต้องนำไปจดทะเบียนที่หอทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเสียก่อน กฎหมายจึงจะยอมรับรู้ว่ามีการจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดนี้ขึ้น

และสำหรับบริษัทจำกัด วิธีการจัดตั้งก็มีกล่าวไว้เป็น พิเศษอีกต่างหาก กล่าวคือ จะต้องมีผู้ร่วมก่อการตั้งแต่ 7 คนขึ้นไปลงชื่อเข้ากันทำหนังสือบริษัท์สนใจไปขอจดทะเบียน ณ ที่หอทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเสียก่อน และถึงจะมาดำเนินวิธีการ ให้ซื้อหุ้นกันต่อไป ระหว่างนี้ยังไม่เป็นบริษัท จำกัด จะเป็น บริษัทจำกัดได้ต่อเมื่อนำผลการประชุมตั้งบริษัทไปจดทะเบียน ที่หอทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทภายใน 3 เดือน นับแต่ประชุมตั้ง บริษัท บริษัทจึงจะเกิดขึ้นสมบูรณ์ตามกฎหมายนี้ทุกประการ

2. อ่านใจและความรับผิดชอบผู้เป็นหุ้นส่วนและผู้ถือหุ้น

สำหรับห้างหุ้นส่วนสามัญเนื่องจากมีผู้เป็นหุ้นส่วน อยู่พวกร้อย คือหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด ฉะนั้น อ่านใจการ จัดการบริหารห้างหุ้นส่วน ถ้าไม่ได้มีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น แล้วผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนมีสิทธิจัดการงานของห้างหุ้นส่วน ได้ ด้วยเหตุนี้ผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ละคนจึงอยู่ในฐานะตัวแทนของผู้ เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายในการที่จะทำกิจการอันใดอันหนึ่งที่อยู่ภาย ในขอบเขตวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนและถ้าไปทำการอันใด เป็นการผิดสัญญาหรือทำละเมิดต่อบุคคลภายนอกก็ต ถ้าสัญญา หรือการละเมิดที่เกิดขึ้นนั้นกิตขึ้นเนื่องจากเพระได้กระทำการ ในการของห้างหุ้นส่วนที่อยู่ภายใต้ขอบเขตอำนาจและวัตถุประสงค์ ของห้างแล้ว บุคคลภายนอกนั้นมีสิทธิฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนคนใด คนหนึ่งหรือทุกคนรวมกันให้รับผิดตามสัญญาหรือละเมิดนั้นได้ และเมื่อถูกฟ้องแล้วผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนจะต้องร่วมกันรับผิดใน หนี้สินของห้างหุ้นส่วนสามัญนี้โดยไม่จำกัดจำนวน เพราทุกคน เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดอยู่แล้ว เมื่อทรัพย์สิน ของห้างหุ้นส่วนสามัญไม่พอที่จะใช้หนี้ก็ต้องไปหาทรัพย์สินอื่น ของผู้เป็นหุ้นส่วนที่ยังไม่ได้นำมาลงทุน นำมาใช้หนี้ให้พออีก ด้วย

สำหรับห้างหุ้นส่วนจำกัด เนื่องจากมีผู้เป็นหุ้นส่วนอยู่ 2 พวากด้วยกัน คือหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดพวากหนึ่ง และหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดอีกพวากหนึ่ง

อำนาจในการบริหารห้างหุ้นส่วนจำกัดของผู้เป็นหุ้นส่วนทั้ง 2 พวากนี้ต่างกัน คือว่า ถ้าเป็นหุ้นส่วนที่จำกัดความรับผิด จะไม่มีสิทธิเข้าไปจัดการบริหารห้างหุ้นส่วนจำกัดได้ แต่มีอำนาจทำได้แต่เพียงออกความเห็น รับปรึกษาและตรวจสอบซึ่งเราเรียกว่ามีอำนาจในการทรงครองงำดูแลการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนในฐานะที่เป็นหุ้นส่วนเท่านั้น

สำหรับความรับผิดของหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดนี้ก็มีเพียงเท่าจำนวนทุนที่นำมาลงหุ้นเท่านั้น ไม่ต้องรับผิดมากกว่านี้ แต่หลักอันนี้มีข้อยกเว้นดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1082 ซึ่งว่าถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดได้ยินยอมโดยแสดงออกชัดเจนหรือโดยปริยาย ให้ใช้ชื่อของตนเป็นชื่อห้างได้ ใช้ร ผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดคนนี้จะต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอกเมื่อนดังว่าเป็นหุ้นส่วนที่ไม่จำกัดความรับผิด

และมาตรา 1085 ได้กล่าวว่า ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบได้แสดงต่อบุคคลภายนอกว่าได้ลงทุนไว้มากกว่าที่ได้จดทะเบียนไว้ ก็ต้องรับผิดตามจำนวนเท่าที่บอกกับบุคคลภายนอกนั้น

และยังมีมาตรา 1088 ได้บัญญัติไว้ว่า ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดได้สอนเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วน โดยตนไม่มีสิทธิจะทำได้ไม่ว่าจะเข้าไปทำโดยเข้าใจผิดในข้อกฎหมายให้ทำ ผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดคนที่เข้าไปทำ จะต้องรับผิดในหนี้สินของห้างหุ้นส่วนแม้มีอนามัยจำกัดจำนวนที่เดียว

สำหรับอำนาจและความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดนั้นก็มีฐานะเช่นเดียวกับผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญที่ได้กล่าวมาแล้วทุกประการ

สำหรับบริษัทจำกัด เนื่องจากแบ่งทุนออกเป็นหุ้น ราคาเท่า ๆ กัน ฉะนั้น จึงมีผู้จองซื้อหุ้นเป็นจำนวนมาก ผู้ถือหุ้น แต่ละคนก็ไม่รู้จักกันมาก่อน ถ้าได้เข้าไปจัดการบริหารบริษัท ทุกคนจะทำให้บริษัทบันปวนได้ ดังนั้น กฎหมายจึงได้ห้ามมิให้ ผู้ถือหุ้นเหล่านี้เข้าไปจัดการบริษัทได้ เมื่อไม่มีสิทธิเข้าไปจัด การบริษัท ก็ไม่ถือว่าเป็นตัวแทนของบริษัทด้วยประการใด และทุก คนก็ไม่ได้เป็นตัวการ ตัวแทนซึ่งกันและกันแต่อย่างใด ทุกคนเมื่อ ความรับผิดชอบบริษัทที่ตนถือหุ้นอยู่เท่าที่จำนวนเงินค่าหุ้นที่ยังสั่ง ใช้ไม่ครบเท่านั้น ไม่ต้องรับผิดชอบเจ้าหนี้ของบริษัทด้วยประการใด เลย

สำหรับการจัดการบริหารบริษัทนั้น กฎหมายได้ บัญญัติให้จัดตั้งบุคคลจำนวนหนึ่งขึ้นมาเป็นผู้บริหาร ซึ่งเรา เรียกว่าคณะกรรมการ คณะกรรมการจะได้รับแต่งตั้งขึ้นมา ได้ก็เนื่องจากได้รับเลือกเข้ามาจากผู้ถือหุ้น เมื่อได้รับเลือกเข้ามา เป็นกรรมการแล้ว ก็มีฐานะเป็นผู้แทนหรือตัวแทนของผู้ถือหุ้นที่เลือกตัว เข้ามาไว้

3. การเลิกห้างหุ้นส่วนและบริษัท

สำหรับห้างหุ้นส่วนสามัญ เนื่องจากเราถือว่าคุณสมบัติ ของผู้เป็นหุ้นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ฉะนั้น เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคน ใดคนหนึ่งตายล้มละลาย หรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถแล้ว ห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นยอมเลิกกันได้โดยผลแห่งกฎหมาย ดังที่ บัญญัติไว้ในมาตรา 1055 (5) แต่หลักการนี้ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนได้ เสียชีวิตในสัญญาไว้ ให้มีข้อยกเว้นได้ถ้าเกิดเหตุอันใดอันหนึ่ง ขึ้นมา ก็ไม่ให้ห้างหุ้นส่วนสามัญเลิก ให้คงอยู่ต่อไป ก็ยอมทำได้

สำหรับห้างหุ้นส่วนจำกัดและบริษัทจำกัด ถ้าผู้เป็นหุ้น ส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบหรือผู้ถือหุ้นในบริษัทได้ตาย ล้มละลายหรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ ก็ไม่มีผลที่จะทำให้ห้าง หุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัดต้องเลิกไปไม่

บทที่ ๓

การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท

การจดทะเบียน

ห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น เมื่อได้ก่อตั้งขึ้นแล้ว ไม่มีหลักกฎหมายอันใดที่จะบังคับให้เปิดจดทะเบียน ผู้ดูใจว่าจะเปิดจดทะเบียนหรือไม่ก็ได้ แต่ถ้าไปจดทะเบียนแล้วก็มีผลเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายเท่านั้น

ส่วนห้างหุ้นส่วนจำกัดและบริษัทจำกัด มีหลักของกฎหมายบังคับไว้เลยว่าจะต้องไปจดทะเบียนเสีย มิฉะนั้นจะเป็นการก่อตั้งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อจดทะเบียนแล้วก็เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายต่อไป

เมื่อห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด ได้ไปทำการจดทะเบียนแล้วก็มีผลทำให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลที่แยกออกไปต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น มีความสามารถที่จะจัดทำกิจการได้ ได้ด้วยตนเองเท่าที่กฎหมายที่เกี่ยวกับหุ้นส่วนและบริษัทให้อำนาจไว้ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1015

ประโยชน์ที่ได้จากการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล มีดังต่อไปนี้

1. ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทยอมเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เป็นลูกหนี้และเจ้าหนี้ได้เองโดยไม่เกี่ยวกับตัวผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น

2. เจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทมีสิทธิที่จะได้รับผลประโยชน์จากกองทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทก่อน เจ้าหนี้ส่วนตัวของผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น เหตุที่ได้รับชำระหนี้ก่อนก็เพราะห้างหุ้นส่วนบริษัทเป็นนิติบุคคลที่แยกออกมาต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนและผู้ถือหุ้นแล้ว ฉะนั้น จึงพอกลับได้ว่า เจ้าหนี้ส่วนตัวของผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นก็ไม่มีสิทธิที่จะ

มาฟ้องขอแบ่งทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทได้ จะต้องร่องกากว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นได้รับแบ่งทรัพย์สินมาจากห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทแล้ว ก็ไปฟ้องร้องกันเอาเองต่างหาก และในทำนองเดียวกันลูกหนี้ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทก็ไม่มีสิทธิที่จะขอหักกลบหนี้กับหนี้ที่ตนได้เป็นเจ้าหนี้ส่วนตัวของผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นคนใดคนหนึ่งอยู่ได้

3. เมื่อห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแล้วก็มีสิทธิที่จะใช้ชื่อห้างหรือบริษัททำการเป็นโจทก์หรือจำเลยในทางอาญาดีต่าง ๆ ได้ และมีสิทธิที่จะห้ามมิให้คนอื่นมาใช้ชื่อช้ำหรือเหมือนกับชื่อห้างหรือบริษัทของตนเพื่อประกอบการค้าที่อาจจะนำผลมาให้ห้างหรือบริษัทของตนเสียหายได้

4. ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ตั้งขึ้นในประเทศไทย เมื่อได้จดทะเบียนตามกฎหมายไทยยอมได้รับสัญชาติไทยทันที และมีภูมิลำเนาของตนอยู่ได้ โดยถือเอาที่ตั้งสำนักงานใหญ่หรือที่ตั้งทำการของห้างหุ้นส่วนบริษัทนั้นเองเป็นภูมิลำเนา

สถานที่จดทะเบียน

มาตรา 1016 ได้บัญญัติว่า “การจดทะเบียนนั้nh้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ทำการอยู่ ณ ตำบลใด ใน พระราชนคราณาจักร ท่านให้จดทะเบียน ณ หอทะเบียน สำหรับตำบลนั้น

การแก้ไขข้อความที่ได้จดทะเบียนประการหนึ่งประการใดในภายหลังก็ได้ กับทั้งแก้ไขการอื่นอย่างหนึ่งอย่างใด อันบทบัญญัติแผนกนั้นบังคับ หรืออนุญาตให้จดทะเบียนก็ได้ ก็ต้องจด ณ หอทะเบียนแห่งเดียวกันนั้น”

การจดทะเบียนก่อตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น มิใช่ว่าจะไปยื่นซองขอจดทะเบียนที่อำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นกฎหมายได้กำหนดสถานที่ให้รับจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทไว้ ณ หอทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ซึ่งมีหน้าที่รับจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทโดยตรง หอทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทมีอยู่หลายแห่ง

ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ดังนั้น การขอจดทะเบียนนี้จะต้องถือเอาที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ของห้างหุ้นส่วนบริษัทกันเป็นสำคัญ สำนักงานแห่งใหญ่ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังอยู่ที่ใดในเขตจังหวัดใด ก็ต้องยื่นจดทะเบียน ณ หอทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทในเขตนั้น จังหวัดนั้น

สำหรับในกรุงเทพมหานคร มีหอทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทซึ่งเรียกว่า สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ตั้งอยู่ ณ กรมทะเบียนการค้า โดยมีอธิบดีกรมทะเบียนการค้าเป็นนายทะเบียนกลาง ผู้อำนวยการกองทะเบียนธุรกิจ และผู้อำนวยการกองทะเบียนนภูมิภาคเป็นผู้ช่วยนายทะเบียนกลาง เพื่อปฏิบัติงานทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทซึ่งมีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักร

สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ ณ กองทะเบียนธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า โดยให้ผู้อำนวยการกองทะเบียนธุรกิจ และข้าราชการพลเรือนสามัญดังต่อไปนี้เป็นสังกัดกองทะเบียนธุรกิจ ซึ่งนายทะเบียนกลางมอบหมายเป็นนายทะเบียน เพื่อปฏิบัติงานทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทซึ่งมีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัด ในเขตจังหวัดอื่นนอกกรุงเทพมหานคร ได้จัดตั้งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดขึ้นในสำนักงานพาณิชย์จำกัด และให้พาณิชย์จังหวัดเป็นนายทะเบียน, หัวหน้าสำนักงาน, และเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ตั้งแต่ระดับ 5 ขึ้นไปเป็นนายทะเบียน เพื่อปฏิบัติงานทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท ซึ่งมีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดที่อยู่ในเขตปฏิบัติการของพาณิชย์จังหวัดนั้น ๆ

ปัจจุบันนี้ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนของบริษัทจังหวัดมีอยู่รวมประมาณ 72 แห่งทั่วราชอาณาจักร

กำหนดเวลาจดทะเบียน

มาตรา 1017 ได้บัญญัติว่า “ถ้าข้อความที่จะจดทะเบียนหรือประกาศโฆษณาเกิดขึ้นในต่างประเทศไหร่ ท่านให้นับ

กำหนดเวลาสำหรับการจดทะเบียน หรือประกาศโழชนาข้อความนั้น ตั้งแต่เวลา เมื่อคำบอกร่างการนี้มาถึงตำบลที่จดทะเบียน หรือตำบลที่ประกาศโழชนานั้น เป็นต้นไป”

ตามหลักของกฎหมายแล้ว การจดทะเบียนที่เกี่ยวข้องกับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทไม่ว่าในเรื่องใด ๆ จะต้องนำไปจดทะเบียนให้ทันตามกำหนดเวลาที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ในเรื่องนั้น ๆ จะซักว่า “ไม่ได้ ดังเช่น มาตรา 1112 ได้บังคับไว้ว่า การจดทะเบียนตั้งบริษัท ต้องทำภายใน 3 เดือนนับแต่วันประชุมตั้งบริษัทถ้าทำหลังจากนี้แล้วถือได้ว่าไม่มีการตั้งบริษัทขึ้น หรือมาตรา 1157 ได้บัญญัติได้ว่า การตั้งกรรมการบริษัทขึ้นใหม่นั้น ต้องนำไปจดทะเบียนเสียภายใน 14 วัน นับแต่วันที่มีการแต่งตั้ง การที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นนี้ บางครั้งย่อ渑เป็นการพัฒนาที่จะทำได้ เพราะเหตุว่าข้อความที่จะจดทะเบียนนั้นได้ทำขึ้นในต่างประเทศ การส่งข้อความต้องเสียเวลาไว้ว่า ถ้าหากข้อความที่จะจดทะเบียน หรือประกาศโழชนาขึ้นก็ขึ้นในต่างประเทศ การนับเวลาสำหรับการจดทะเบียนหรือประกาศโழชนาให้นับตั้งแต่เวลาเมื่อคำบอกร่างมาถึงตำบลที่จดทะเบียนหรือตำบลที่จะโழชนา เป็นต้นไป ดังตัวอย่างเช่น กรณีการประชุมตั้งบริษัทได้เกิดขึ้นในต่างประเทศ และบริษัทจะจดทะเบียนในประเทศไทย จะต้องมาจดทะเบียนเสียภายใน 3 เดือนนับตั้งแต่มีการประชุมตั้งบริษัท ฉะนั้น ตามตัวอย่างนี้ กำหนดเวลา 3 เดือนจะต้องตั้งต้นนับแต่วันที่คำบอกร่างการจดทะเบียนตั้งบริษัทตามต้องที่ประชุมใหญ่ในต่างประเทศได้มาถึงตำบลที่จะจดทะเบียนในประเทศไทย ไม่ใช่นับแต่วันประชุมจัดตั้งบริษัทกันในต่างประเทศ

อำนาจนายทะเบียน

มาตรา 1019 ได้บัญญัติว่า “ถ้าคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารซึ่งกันและกันจะเป็นไฟฟ้าทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลบังคับใช้ในลักษณะนี้ว่า ให้จดแจ้งก็ตี หรือถ้ารายการอันได้ซึ่งจดแจ้ง

ในคำขอหรือในเอกสารนั้นขัดกับกฎหมายก็ตี หรือถ้าเอกสารได้ซึ่งกำหนดไว้ว่าให้ส่งด้วยกันกับคำขอจดทะเบียนยังขาดอยู่มิได้ส่งให้ครบก็ตีหรือถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้ออื่น ซึ่งกฎหมายบังคับไว้ก็ตี นัยที่จะเป็นจะไม่ยอมรับจดทะเบียนก็ได้ จนกว่าคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารนั้นจะได้ทำให้บริบูรณ์หรือแก้ไขให้ถูกต้อง หรือได้ส่งเอกสารซึ่งกำหนดไว้นั้นครบถ้วนแล้ว “หรือได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อนั้นเสีย”

ตามมาตรา 1019 นี้จะเห็นได้ว่า ถ้าคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารซึ่งจะต้องจดทะเบียนนั้นปรากฏว่า

1. มีรายการไม่ครบถ้วนบริบูรณ์ตามที่บังคับให้จดแจ้ง
2. รายการที่ข้อจดแจ้งนั้นขัดกับกฎหมาย
3. ส่งเอกสารประกอบในการจดทะเบียนไม่ครบตามที่กฎหมายต้องการ

4. ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายบังคับไว้

ทั้ง 4 ประการนี้ ถ้าปรากฏขึ้นมาอย่างใดอย่างหนึ่ง นัยที่จะเป็นมีอำนาจที่จะไม่ยอมรับจดทะเบียนให้ได้ ถ้ายกจะจดทะเบียนก็ต้องเอาไปทำมาใหม่ให้ครบถ้วนบริบูรณ์เสียตามที่กฎหมายต้องการ ถึงจะรับจดทะเบียนได้อำนาจของนายทะเบียนตามมาตรา 1019 นี้ กฎหมายเพียงแต่ให้อำนาจปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนให้ถ้าทำไม่ถูกต้อง ฉะนั้น ถ้าผู้ขอจดทะเบียนได้ดำเนินการถูกต้องตามมาตรา 1019 นี้แล้ว นายทะเบียนจะหาสาเหตุมาปฏิเสธไม่ยอมรับจดทะเบียนไม่ได้ และถ้าประการหนึ่ง มาตรานี้ไม่ได้หมายความถึงว่าเมื่อนายทะเบียนรับจดทะเบียนคำขอหรือเอกสารได้แล้วจะเป็นการถูกต้องใช้ได้สมอไป การจะใช้ได้หรือไม่นั้นต้องดูในบทบัญญัติของกฎหมายนั้น เป็นร่อง ๆ ไป-ดังเช่น จากบทบัญญัติในมาตรา 1064 ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ว่า จะต้องจดทะเบียนทุกรายการ ถ้าหากนายทะเบียนรับจดทะเบียนโดยมีรายการไม่ครบถ้วน ก็ไม่มีผลทำให้ห้างหุ้นส่วนนั้นเป็นนิติบุคคลขึ้นได้

ค่าธรรมเนียม

ในการขอจดทะเบียนนี้ ผู้ขอจดทะเบียนจะต้องเสียค่าธรรมเนียม ส่วนจะกีมากันอยู่นั้นก็แล้วแต่ข้อบังคับที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์กำหนดไว้ (มาตรา 1018)

เอกสารมหาชนขอได้?

บรรดาเอกสารต่าง ๆ ที่นายทะเบียนกับรักษาไว้ถือได้ว่าเป็นเอกสารมหาชนบุคคลทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือไม่ก็ตาม ถ้าประณญาที่จะขอตรวจสอบ ขอคัดลอก หรือขอให้นายทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนของห้างหรือบริษัทใด ๆ เพื่อให้แก่ตนเองเอาไว้ถูกย่อทำได้ การที่กฎหมายเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามามีสิทธิทำได้ตามมาตรา 1020 นี้ก็ เพราะเอกสารเหล่านี้เป็นเอกสารมหาชน ประโยชน์ของมหาชนเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าบุคคลได้ประณญาจะเอาไปทำประโยชน์ไม่ว่าในเรื่องทางการค้าต่อไป หรือทางการค้าขายของเขาก็ไปขอนุญาตเอาไปได้โดยวิธีการให้มายื่นคำขอต่อนายทะเบียนเสียก่อน แต่ต้องเสียเงินเป็นค่าธรรมเนียมให้แก่ทางราชการด้วย ในทางปฏิบัติ ถ้าจะตรวจสอบต้นฉบับจริงก็ย่อทำได้ แต่ถ้าจะเอาไปถูกย่อต้องคัดลอกเอาไปโดยให้นายทะเบียนเขียนยืนยันรองว่าเป็นสำเนาของต้นฉบับจริงเสียก่อน (มาตรา 1020)

หน้าที่นายทะเบียน?

นายทะเบียนเมื่อได้รับเอกสารต่าง ๆ ที่จดทะเบียนมาครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทก็ตาม นายทะเบียนจะต้องมีหน้าที่แต่งย่อรายการซึ่งได้ลงทะเบียนไว้แล้วนั้นให้สั้นกระทัดรัดแล้วส่งไปลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือราชการกิจจานุเบกษาเป็นคราว ๆ ไปตามแบบฟอร์มที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้กำหนดให้ (มาตรา 1021) การที่ให้ประกาศในหนังสือราชการกิจจานุเบกษาก็ เพราะมีความประสงค์ที่จะให้ประชาชนทั้งหลายทราบว่าได้มีนิติบุคคลเกิดขึ้นอีกอัน

หนึ่ง มีวัตถุประสงค์และขอบเขตการดำเนินงานเป็นอย่างไร เป็นดัง

การจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลย่อมมีผลตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อสันนิษฐานของกฎหมาย

บรรดาเอกสารหรือข้อความใด ๆ ที่นายทะเบียนแต่งบอ รายการเพื่อไปส่งพิมพ์โฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษา เมื่อราชกิจจานุเบกษาประกาศออกมาแล้ว กฎหมายให้สันนิษฐานว่า บุคคลทุกคนไม่ว่าเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับห้างหุ้นส่วน บริษัทหรือไม่ได้รู้ถึงข้อความที่ได้โฆษณาขึ้นแล้ว (มาตรา 1022)

การที่กฎหมายสันนิษฐานเช่นนี้ ทำให้มีผลเป็นไปได้ว่า ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นจะถือเอกสาร สัญญาเอกสาร หรือข้อความนั้นขึ้นใช้ยันบุคคลภายนอกไม่ได้ จนกว่าจะได้ลงพิมพ์โฆษณาสิ่งนั้น ๆ ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว แต่ในการตรังกันข้าม ถึงแม้จะยังไม่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา บุคคลภายนอกมีสิทธิยกเอกสาร สัญญาเอกสาร หรือข้อความที่ทำขึ้นไว้กับห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทขึ้นใช้ยันกับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทได้ แต่ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น ห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทได้รับชำระหนี้จากบุคคลภายนอกก่อนที่จะมีการโฆษณาในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ไม่ต้องคืนให้แก่บุคคลภายนอก (มาตรา 1023)

ความผูกพันในเอกสารของห้างหุ้นส่วนบริษัท

มาตรา 1024 บัญญัติว่า “ในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วย กันก็ตี หรือในระหว่างผู้ถือหุ้นด้วยกันก็ตี ในระหว่างผู้เป็นหุ้น ส่วนกับห้างหุ้นส่วนก็ตี ในระหว่างผู้ถือหุ้นกับบริษัทก็ตี ท่านให้ สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาสมุดบัญชี เอกสารหุ้นส่วนหรือ บริษัทหรือของผู้ซึ่งระบุชี้ ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทได ๆ นั้น ยอมเป็นพยานหลักฐานอันถูกต้องตามข้อความที่ได้บันทึกไว้ในนั้น ทุกประการ”

จากบทัญญ์ติมารานี หมายความว่า ในระหว่างผู้เป็นผู้หันส่วนด้วยกัน หรือผู้ถือหุ้นด้วยกันกับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ถ้ามีปัญหาเกิดโดยแบ่งกันขึ้นเกี่ยวกับบรรดาสมุดบัญชีเอกสารของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือของผู้ซึ่งรับบัญชี กฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเอกสาร เหล่านี้เป็นหลักฐานที่ถูกต้อง หากผู้ใดคัดค้านว่าไม่ถูกต้องยอมมีหน้าที่นำพยานหลักฐานมา捺สีบหักล้าง แสดงได้ว่า ข้อสันนิษฐานของกฏหมายที่เกี่ยวกับมารานีไม่ใช่ข้อสันนิษฐานที่เด็ดขาด เพราะถ้าหากเป็นเด็ดขาดก็จะ捺สีบหักล้างไม่ได้ และข้อสันนิษฐานตามมารานีใช้บังคับเฉพาะผู้เป็นหุ้นส่วนหรือ ผู้ถือหุ้นกับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเท่านั้น ไม่ใช่บังคับในกรณีที่มีบุคคลภายนอกเข้ามาพัวพัน เว้นเสียแต่บุคคลภายนอกคนนั้นได้ทราบดีถึงข้อความในเอกสารดังกล่าวของห้างหุ้นส่วนบริษัทแล้ว